

עבודה זרה דף ע"ב

מביאה הגמרא מעשה, באדם שאמר לחברו אם
אחליט למכור קרקע זו, אמכרנה לך, ועשו על

ביין נסך החמירו שקנין מועיל
לפני פסיקת דמים

כך קניין, לבסוף מכרה לאדם אחר, אמר רב יוסף, שהראשון קנאה,
שאל אותו אב"י, והרי לא פסק הראשון דמים, ואם כך לא סמך דעתו
על הקנין, משום שסבר שאם ירצה המוכר לחזור בו ירבה עליו בדמים?
ולומדים שכל מקום שלא פסק לא קנה, ממה ששנינו, המוכר יינו
לעובד כוכבים, פסק עד שלא מדד דמיו מותרים, מדד עד שלא פסק
דמיו אסורים. וכמו שלא קנתה המשיכה, משום שלא פסק קודם לכן, גם
הקנין לא יועיל? אומרת הגמרא, שאין מכאן ראייה, שכל קניין שלפני
פסיקת דמים לא יועיל, משום שאפשר לומר, שביין נסך משום חומרתו
הדין שונה.

מביאה הגמרא ראייה, ממה שאמר רב אידי בר
אבין, שהיה מעשה בבית רב חסדא ולרב חסדא

משיכה בלא פיסוק לא קונה

היה מעשה בבית רב הונא ופשט ממה ששנינו, משך⁴¹² חמריו ופועליו
והכניסן לתוך ביתו לפני שפסק דמים, לא קנה⁴¹³, ושניהם יכולים לחזור
בהן⁴¹⁴. פרקן והכניסן לתוך ביתו, פסק עד שלא מדד אין שניהן יכולים
לחזור בהן משום שאף על גב שלא מדד, כיון שפסק קונה לו רשותו
במשיכה. מדד עד שלא פסק, שניהן יכולים לחזור בהן, כל זמן שלא
פסק כיוון שהמדידה לא מועילה בכלום, ורשותו לא קונה עד שיפסוק,
ומכאן מוכח שמשיכה בלא פיסוק לא קונה.

מביאה הגמרא מעשה, באדם שאמר לחברו אם
אמכור קרקע זו אמכרנה לך במאה זוז. לבסוף

הציע יותר מחברו שהובטח לו
בפחות

מכרה לאדם אחר במאה ועשרים זוז, אמר רב כהנא, הראשון קנה הואיל
ופסקו דמים ועשו בניהם קנין. שאל אותו רב יעקב מנהר פקוד, הרי
זה שנתן לו מאה ועשרים אנסו למכרה, כוון שלא היה בדעתו למכרה,

412 כתב רש"י, שאין הכוונה שיקנה במשיכה, כיוון שאין משיכה קונה בבני אדם, ופירות כל זמן שהן עליו לא קנה.

413 כיוון שביתו לא עדיף ממשיכה, ומשיכה עצמה לא קונה אלא אם כן פסק. רש"י.

414 אבל מדד ופסק, או פסק ומדד קנה ביתו, ולא בעי משיכה. רש"י.

אם לא היו מציעים לו סכום מופקע, וכשהתחייב כלפי הראשון, היתה כוונתו שאם יחשוב למוכרה, ימכרנה דווקא לו, אבל כיוון שלא מכרה מדעתו, לא מחוייב להבטחתו? אולם אומרת הגמרא שההלכה היא כרב יעקב מנהר פקוד.

התחייב לשומה בפני שלשה תלוי בלשון שאמר
אומרת הגמרא, מוכר שהתחייב לקונה שימכור לו את השדה כפי שישומו שלשה את שוויה, כיוון שאמר ששלושה ישומו, אפילו אם ישומו שתיים מתוך שלושה והשלישי יחלוק עליהם, הולכים אחר הרוב שהתכוון שיהיו כבית דין. אבל אם אמר, כפי שיאמרו שלשה, אין זה לשון המראה שכוונתו לבית דין, ולכן צריך שכל השלושה יכוונו לאותה שומה. וכן אם אמר, כפי שישומו ארבעה, כוונתו להרבות דעות, ולא לבית דין, וצריך שיכוונו הארבעה לאותה השומא⁴¹⁵.

מבררת הגמרא, האם כשאמר לו כפי שישומו שלשה, ובאו שלושה ושמוה, האם יכול השני לומר שיביא שלושה אחרים שבקיאם יותר. אמר רב פפא, מהדין יכול הוא לעכב. הקשה רב הונא בריה דרב יהושע, הרי יכול לומר מנין שהשניים בקיאם יותר מהראשונים? וההלכה כרב הונא בריה דרב יהושע.

משנה

נטל את המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של עובד כוכבים, וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל, אם יש בשולי המשפך, מקום שמתעכבת שם טיפת יין, אסור⁴¹⁶. המערה מכלי אל כלי, את שעירה ממנו מותר, ואת שעירה לתוכו אסור⁴¹⁷.

גמרא

אומרת הגמרא ששנינו, הנצוק⁴¹⁸, והקטפרס⁴¹⁹, ומשקה טופח שאין בו טופח על מנת להטפית, נצוק קטפרס ומשקה טופח, נחשב לחיבור לעניין יין נסך

⁴¹⁵ וכל שכן היכן שאמר לו כפי שיאמרו ארבעה. רש"י.

⁴¹⁶ לפי שנשאר שם מן היין שמדד לתוך צלוחיתו של העובד כוכבים. רש"י.

⁴¹⁷ והוצרך להשמיענו שהכלי שעירה לתוכו אסור משום כחו, והעליון מותר, כיוון שלא גזרו רבנן לאסור אותו משום כחו. רש"י.

⁴¹⁸ קלוח צינור הבא מלמעלה למטה בזקיפה, כמרום של גגות. רש"י.

⁴¹⁹ מים הבאים מלמעלה למטה, דרך מדרון של תל גבוה זקוף. רש"י.

אינם חיבור, לא לטומאה, ולא לטהרה⁴²⁰. האשבורן⁴²¹, חיבור לטומאה ולטהרה. אמר רב הונא, נצוק וקטפרס ומשקה טופח, נחשב לחיבור לעניין יין נסך⁴²². שאל רב נחמן את רב הונא, מהיכן למדת זאת, אם ממה ששנינו, הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה, ומשמע שרק לטומאה ולטהרה אינם חיבור אבל לענין יין נסך הם חיבור, הרי המשנה בסופה אומרת, שהאשבורן חיבור לטומאה ולטהרה. ואין סיבה לומר שרק לטומאה ולטהרה, האשבורן תהיה חיבור, ולענין יין נסך לא תהיה חיבור? אם כך אין לדייק מכך שדיברה המשנה רק על טומאה וטהרה.

משנתנו מדברת שהיין שבמשפך נגע ביי"ן מביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו⁴²³, נטל את המשפך, ומדד לתוך צלוחיתו של עובד כוכבים, וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל, אם יש בו עכבת יין⁴²⁴ אסור. אומרת הגמרא הרי אין סיבה שאותה שארית יין שבמשפך תאסר, כיוון שלא נגע המשפך ביי"ן אחרי שירד לתוך הצלוחית והתנסך, ורק אם נאמר שניצוק חיבור, מובן מדוע נאסר היין שנשאר במשפך, ומוכח שניצוק חיבור. דוחה הגמרא שאין משם ראייה, משום שרבי חייא הוסיף באותה משנה, שמדובר שפחסתו צלוחיתו⁴²⁵ ונתחבר ממש היין שבמשפך ליי"ן נסך, ולכן הוא אסור. מבררת הגמרא, האם יש מכאן ראייה שניצוק אינו חיבור? אומרת הגמרא שאין מכאן ראייה, כיוון שיתכן שכוונתו לומר, שכאן מדובר במקרה שודאי נאסר היין, ולא בניצוק, שיש בו ספק האם היין נאסר או לא.

מביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, המערה מכלי לכלי, עירוי יין מכלי לכלי את שמערה ממנו מותר. ומדויק מכאן שהיין שעדיין בין

420 גממית שאין בה ארבעים סאה, ונצוק או קטפרס או משקה טופח, מחבר לגממית זו מקוה שלם אינה חיבור, והטובל בגממית לא עלתה לו טבילה. רש"י.

421 ביקוע ארץ מליחה שנתבקעה, ונקוה שם מים. רש"י.

422 שהמערה מכלי כשר ליי"ן נסך נאסר אף מה שבכלי העליון דרך נצוק. רש"י.

423 עמוד ב'.

424 כתבו תוס' בשם ר"ת, שאע"פ שבהמשך הגמרא מבואר שצריך לנגב את המשפך, ואם כך יאסר היין בגלל המשפך, יש לחלק ולומר, ששם מדובר במשפך של עץ, שמייוחד לתשמישו של עובד כוכבים ובוולע יותר ולכן צריך ניגוב, אבל כאן מדובר שהמשפך של ישראל, ולכן לא צריך ניגוב כיוון שמשום שימוש ארעי לא גזרו רבנן להצריך ניגוב.

425 וההידוש הוא שאף על פי שאין היין נשאר כלל במשפך אפ"ה אסור. תוס'.

הכלים אסור, ואם כך יש ראייה מכאן שניצוק חיבור. שואלת הגמרא, אם ניצוק חיבור שיאסר גם היין שבתוך הכלי הראשון? אומרת הגמרא, שזו אינה קושיא, כיוון שמדובר שמפסיק את הקילוח מהכלי, לפני שירד הקילוח לתוך הכלי של העובד כוכבים, ואין בניהם חיבור, אבל היין שבניהם מחובר על ידי נצוק ולכן אסור לקלטו מן האויר כדי לשתותו, ומכל מקום מוכח מכאן שניצוק חיבור. שואלת הגמרא, הרי בהמשך המשנה נאמר, שמה שעירה לתוך הכלי השני נאסר, ומדויק מכאן שהיין שבניהם מותר? אומרת הגמרא שאכן מכאן אין ראייה.

עובדים המעבירים יין לחביות מביאה הגמרא ראייה, ממה ששינינו, המערה מחבית לבור, קילוח היורד משפת חבית למטה העכו"ם

אסור. ביאר רב ששת, שכאן מדובר שהמערה הוא עובד כוכבים, ואסור כיוון שהיין בא מכוחו. שואלת הגמרא, אם מדובר בעובד כוכבים המערה אפילו מה שבחבית הראשונה יאסר? מתרצת הגמרא, שכח של עובד כוכבים אוסר רק מדרבנן, ורק על מה שיצא מהחבית גזרו, ולא על מה שעדיין בחבית. אמר רב חסדא⁴²⁶ להנהו סביתא, כשאתם מוזגים יין לכלי העובדי כוכבים הקפידו שיפסק הראש העליון של הניצוק לפני שיגיע הראש התחתון לכלי העובד כוכבים. ואם נגע קודם שיפסק ראש, העליון נאסר בניצוק⁴²⁷. או שתקפידו לעמוד מרחוק, ולזרוק את היין לכליו של העובד כוכבים כדי שלא יהיה נצוק. אמר רבא לפועלים הרגילים לערות יין מכלי אל כלי, כשאתם שופכים יין, הקפידו שלא יבוא עובד כוכבים לסייע לכם, שמא תניחו את כל הכלי, שאתם מערים ממנו ביד העובד כוכבים, והוא יערה לבדו, וכיוון שהיין יבוא מכחו יאסר התחתון.

העברת יין בין חביות על ידי מביאה הגמרא, שהיה מעשה באדם שהעביר יין מחבית מלאה לחבית ריקה על ידי צינור העשוי

משתי קשים מחוברים. בא עובד כוכבים, והניח ידו ונגע ביין ביציאתו מהצינור, אסר רבא את כל היין ואפילו את מה שבכלי הראשון. אמר רב

426 פסק רש"י כרב הונא דאמר נצוק חיבור, משום שסבר רב חסדא כאן כמוהו, ומעשה רב. אבל ר"ת פסק שנצוק אינו חיבור. תוס' וכו' עוד שבמקום שיש הפסד גדול, יש לסמוך על דברי ר"ת להתיר מגע עובד כוכבים ע"י נצוק אבל בהפסד מועט יכול להחמיר כדברי רש"י

427 וכן הלכה. רש"י.

פפא לרבא, ויש אומרים שרב אדא בר מתנה אמר לרבא, ויש אומרים שרבינא אמר לרבא, שנראה שטעמו הוא כיוון שמדובר בניצוק, ואם כך משמע מדבריו שניצוק חיבור. דוחה הגמרא שאין ראיה מכאן לכל מקום, כיוון שצורת מעבר יין בין החביות, היא על ידי ששואב בפיו מקצת מן היין והוא ממשיך לקלח מאליו לחבית הריקה. ולכן נחשב כל הצינור כחלק מהחבית, וכאילו נגע הגוי ביין שבחבית.

אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן, מותר לישראל שתיה עס גוי מכלי ששותים ממנו יחד על ידי קשים
לשתות יחד עם עובד כוכבים, ב'קנישקנין' שהוא כלי רחב שיש לו שני קנין או שלשה, היוצאים מצידו ונמשכים ועולים כנגד גובהו, וכשנותנים יין בפיו מתמלאים כל הקנים, ויכולים כמה בני אדם לשתות בו ביחד, כיון שכל זמן שהעובד כוכבים מוצץ אין היין שנוגע בפיו חוזר למטה. אולם אומרת הגמרא, שאם הפסיק העובד כוכבים לשתות אסור לישראל להמשיך ולשתות מהיין. רבה בר רב הונא הזדמן לבית ראש הגולה, והתיר להם לשתות ב'קנישקנין', ויש אומרים, שרבה בר רב הונא עצמו שתה ב'קנישקנין'.